

ปัญหาการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต่ออาชญากรรมแชร์ลูกโซ่¹

ชยพล แพงศรี²

จากการศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติระเบียบ
ปัญหาของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่พบในรูปแบบของแชร์ลูกโซ่ แม้ว่าปัจจุบันจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
แชร์ลูกโซ่ใช้บังคับแล้ว คือ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม และ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ความผิดฐานฉ้อโกง แต่ก็ยังพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของ
พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นอำนาจตามกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมถึงการยับยั้งป้องกัน
ก่อนที่จะเกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง หรือ บทลงโทษที่ยังไม่ได้ขาด และยังไม่เหมาะสมเพียงพอ รวมถึง
อายุความของการกระทำความผิดเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่ ซึ่งยังต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม
และบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ เพราะการกระทำความผิดในลักษณะนี้มักส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม
และสังคมเป็นวงกว้าง ซึ่งแตกต่างจากการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจอื่นๆ

ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นความผิดที่ไม่อาจ
ยอมความได้ ฉะนั้นแล้วกระบวนการทางอาญานั้นจึงมิได้จำเป็นต้องเริ่มจากต้องมีผู้เสียหายเข้าดำเนินการ
แจ้งความร้องทุกข์แต่อย่างใด ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา แต่ในทางปฏิบัติมักพบว่าส่วน
ใหญ่แล้วหากไม่มีการเข้าดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน ก็เป็นการ
ยากที่จะมีการเริ่มกระบวนการในการสอบสวน หากไม่ใช่กรณีวงแชร์ลูกโซ่ที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากจน
เป็นข่าว หรือที่มีความเสียหายเป็นจำนวนมากก็ยากที่จะมีการรับรู้รับทราบของหน่วยงาน หรือพนักงาน
เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ เพราะแชร์ลูกโซ่เป็นเรื่องของเครือข่าย คนรู้จัก คนใกล้ชิด หรือ หากเป็นแชร์ลูกโซ่ใน
รูปแบบออนไลน์ ก็จะต้องมีการสืบค้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่มีความเฉพาะเจาะจงจึงจะทำให้พนักงาน
เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจทราบว่ามีการกระทำความผิดที่อาจเข้าข่ายแชร์ลูกโซ่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่
เจ้าหน้าที่ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของกลไกอาชญากรรมประเภทนี้ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่
รัฐ ซึ่งเวลาที่ผ่านไปก็คือความเสียหาย และผู้เสียหายที่จะเพิ่มขึ้น รัฐจึงต้องเข้าไปมีส่วนในการใช้อำนาจ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อ
อาชญากรรมแชร์ลูกโซ่โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา โชติมานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปวิศร เลิศธรรมเทวี และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานิติศาสตร์และกฎหมายมหาชน) วิทยาลัยการศึกษาด้านกฎหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ยับยั้ง ป้องกัน กิจกรรมที่เข้าข่ายแชร์ลูกโซ่ออนไลน์ เพื่อไม่ให้เกิด หรือ เกิดความเสียหายน้อยที่สุด ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดกล่าวถึงการใช้อำนาจในการยับยั้งป้องกันดังกล่าว มีก็แต่เพียงการดำเนินการตามกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาในการดำเนินการสืบสวนสอบสวน และบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการยึดอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชกำหนดกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 เท่านั้น

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาพบว่า การดำเนินคดีทางอาญา และการดำเนินการตามกฎหมายอื่นๆ ต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่นั้น เป็นการกระทำความผิดฐานหนึ่งในกฎหมายลักษณะอาญา ที่ได้มีการบังคับใช้มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2451 และได้บังคับใช้เรื่อยมาจนถึง ปี พ.ศ.2499 ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 บทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ดังกล่าวในกฎหมายลักษณะอาญาจึงได้เป็นอันยกเลิกไป และจึงได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา บทบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ในมาตรา 343 ต่อมา โดยความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนี้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่อาจยอมความแก่กันได้

ซึ่งในปี พ.ศ.2527 ได้มีการออกพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 ด้วยเพราะว่ามีการแพร่หลายของการก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกรณีคดีของแชร์แม่หม้อย ซึ่งประกอบธุรกิจในการระดมเงินทุนจากประชาชนเป็นวงกว้าง โดยมีการชักชวนให้ประชาชนมาร่วมลงทุนเป็นจำนวนมาก และมีการโฆษณาเชิญชวนว่าเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนดี ทำให้มีประชาชนหลงเชื่อและนำทรัพย์สินมาลงทุนเป็นจำนวนมาก จนทำให้มีประชาชนตกเป็นผู้เสียหายมากกว่า 15,000 คน ทำให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง จนนำไปสู่การออกพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527

จากข้อเท็จจริง และสภาพปัญหาตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แม้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแชร์ลูกโซ่จะมีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายแห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พบว่ากฎหมายยังมีความไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสม และมีข้อบกพร่องบางประการ ดังนี้

1. ปัญหาอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกหนังสือ หรือ เรียกบุคคล หรือ เอกสารหลักฐานต่างๆ

แม้ว่าจะได้มีการออก พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 เพราะกรณีคดีแชร์แม่หม้อย หรือ แชร์น้ำมัน มาแล้วก็ตาม แต่นับแต่นั้นเป็นต้นมาก็ยังคงมีการกระทำความผิดในรูปแบบนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า สะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะยับยั้งป้องกันการก่ออาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ ให้ลดลงไปได้

มาตรการในการลงโทษอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทแชร์ลูกโซ่นี้ยังมีความเหมาะสมไม่เพียงพอ กับการเสียหายที่ผู้กระทำความผิดก่อขึ้น โดยเฉพาะโทษจำคุก และปรับส่วนใหญ่คืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะลงโทษจำคุก และปรับไม่สูง ซึ่งหากเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมที่ผู้กระทำ

ความผิดได้ก่อขึ้น ที่อาจมีความเสียหายถึงหมื่นล้านบาท ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย หรือ มองข้ามความผิดตามกฎหมาย และก่ออาชญากรรม ขึ้นมาอยู่เสมอซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซึ่งวัตถุประสงค์ของผู้กระทำความผิดก็คือ การแสวงหาผลประโยชน์ หรือ เงินจำนวนมหาศาลที่มาจากการลงทุนของประชาชน ที่ลงทุนในธุรกิจที่มีแชร์ลูกโซ่แฝงอยู่ข้างใน ซึ่งมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำเกรงกลัวมากที่สุดก็คือ การริบทรัพย์ และ กฎหมายควบคุมการฟอกเงิน

เพราะฉะนั้นแล้ว มาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิด ควรมุ่งไปที่ตัวทรัพย์ด้วย นอกเหนือจากการลงโทษจำคุกต่อตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งมักมีอัตราโทษที่ไม่สูง โดยการนำมาตรการริบทรัพย์ และสกัดการฟอกเงินมาใช้ เพื่อเป็นการลงโทษอาชญากรในคดีแชร์ลูกโซ่ เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรในการนำเงินหรือ ทรัพย์สินที่ได้มาโดยทุจริตไปใช้ในการช่วยเหลือคนในการกระทำความผิดอื่นๆ ต่อไป หรือ ใช้ในการสร้างสถานภาพทางสังคม หรือ อิทธิพลขึ้นมาใหม่ ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

2.ปัญหาอำนาจในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา

ในการอายัดทรัพย์ สืบทรัพย์ ผู้ศึกษามองว่าคดีเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่นั้นเป็นคดีที่มีความพิเศษ กล่าวคือมองว่าคดีแชร์ลูกโซ่นั้นเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีรูปแบบของการดำเนินการในรูปแบบเครือข่าย เป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ มีรูปแบบของงานที่เป็นระบบและมีความซับซ้อน อีกทั้งผู้กระทำความผิดอาจเป็นคนมีชื่อเสียง มีตำแหน่งหน้าที่การงาน มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มีอาชีพที่มีความน่าเชื่อถือ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่หลงเชื่อในรูปลักษณะภายนอกขององค์กรเหล่านี้ โดยไม่สนใจเนื้อหา รายละเอียดภายในที่เป็นแก่นแท้ของแชร์ลูกโซ่คือการหลอกลวง แม้ว่าในปัจจุบันจะมีภาคประชาสังคม เอกชน ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ สื่อสาธารณะ ออกมาให้ความรู้ และคำเตือนเกี่ยวกับอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่จะเข้าใจและตระหนักว่ากิจกรรมประเภทใดเป็นแชร์ลูกโซ่ กิจกรรมประเภทใดเป็นการลงทุนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็ยังคงมีประชาชนจำนวนมากหลงเชื่อและนำเงิน หรือทรัพย์สินมาลงทุนกับแชร์ลูกโซ่ในทุกช่วงเวลาของสังคม ซึ่งแชร์ลูกโซ่ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด

3.ปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีแชร์ลูกโซ่

ปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐาน ต้องยอมรับว่าในทางปฏิบัติแล้วปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนใหญ่ในคดีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่นั้นมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก และพยานหลักฐานต่างๆ มักอยู่ในความครอบครองของจำเลย หรือ ผู้ต้องหา หรือ บุคคลภายนอกซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับคดี และไม่ต้องการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ประกอบกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นผู้ที่กระทำความผิดมักอาศัยประโยชน์จากเทคโนโลยี และเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี หรือ มีเช่นนั้นก็เป็นบุคคลที่มีกำลังทรัพย์มากพอที่จะจ้างผู้เชี่ยวชาญให้มาดำเนินการแทนได้ เป็นการยากที่เจ้าหน้าที่จะแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ หากใช้วิธีในการสืบสวนสอบสวนแบบปกติ ซึ่งเทคนิคบางประการที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการสอบสวนในรูปแบบสมัยใหม่ ก็มุ่งสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพบางประการของบุคคลเช่นเดียวกัน

ปัญหาในการตรวจสอบทรัพย์สิน เพื่อสรุปสำนวนส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลาย (มาตรา 8 วรรคสอง) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะสรุปสำนวนเพื่อส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลาย ต้องตรวจสอบทรัพย์สินก่อน เพื่อพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาหนีสินล้มละลายตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือ มีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้สิน เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินไว้ จึงทำให้เกิดปัญหาในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะขอตรวจสอบทรัพย์สินจากสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูลความลับของลูกค้าเพราะข้อมูลบัญชีเงินฝากถือเป็นข้อมูลทางการเงินส่วนตัวของลูกค้าเจ้าของบัญชี

ดังนั้น เพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยนั้นไม่เกิดความซับซ้อน มีความทันสมัย และสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรแก้ไขพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นประเด็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 7 ในการเรียกบุคคลที่เห็นว่ามิใช่ประโยชน์แก่การตรวจสอบการกู้ยืมเงินมาให้ถ้อยคำ หรือ มาตรา 8 เกี่ยวกับอำนาจในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา ประเทศไทยควรมีการบัญญัติกฎหมายในการควบคุมแชร์ลูกโซ่ โดยเฉพาะโดยการตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติและเป็นกฎหมายกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหารวมทั้งป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนในระยะยาว และเพื่อให้มีการบัญญัตินิยามความหมาย หน่วยงานที่รับผิดชอบ และลักษณะการกระทำความผิด และการกำหนดโทษให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหากฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่ซับซ้อนกันและใช้ในการปราบปรามปัญหาการฉ้อโกงประชาชน โดยมีบทลงโทษที่เด็ดขาด เพื่อเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพราะผู้กระทำความผิดในความผิดลักษณะนี้มักจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และ สังคมโดยมีการบัญชีรายละเอียดในกฎหมายดังต่อไปนี้

สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับกับเรื่องนี้ แต่เดิมมีบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ในความผิดฐานฉ้อโกง และมาตรา 343 ในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนใช้บังคับ แต่ในบทบัญญัติดังกล่าวมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการที่ทำให้การบังคับใช้ บทบัญญัติ มาตรา 341 และมาตรา 343 กับการประกอบธุรกิจระดมทุนนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนขาดประสิทธิภาพ กล่าวคือบทบัญญัติดังกล่าวมีอัตราโทษต่ำไม่เหมาะสมกับโทษที่จะใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่ ซึ่งมาตรา 343 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงของบริบทในการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่มักไม่ได้กระทำความผิดแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่กลับพบว่าได้กระทำความผิดต่อบุคคลอย่างเป็นวงกว้าง ซึ่งจะเห็นได้จากในบางกรณีอาจพบว่าถูกศาลพิพากษาในคราวเดียวรวมระยะเวลาจำคุกเป็นพัน หรืออาจถึงหมื่นปี แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 บทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกจากการกระทำอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน (2) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี ฉะนั้นแล้วในประเด็นดังกล่าวนี้ ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะ

กระทำความผิดหลายกรรมหลายกระทงเพียงใด แต่ศาลก็จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้เพียง 20 ปี โดยสมควรที่จะแก้ไขโทษจำคุกให้มีความเหมาะสมกับความเสียหายที่ได้กระทำต่อสังคม และโทษปรับในจำนวนที่เหมาะสมกับมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น

ในประเด็นการดำเนินการตามวิธีพิจารณานี้มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และมีค่าใช้จ่ายสูง การประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่มีลักษณะเป็นการฉ้อโกงที่ยากแก่การนำสืบให้เป็นที่ยอมรับต่อศาล และที่สำคัญความผิดประเภทนี้มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก และผู้กระทำความผิดได้ทรัพย์สินไปในลักษณะที่เป็นตัวเงิน จึงต้องมีมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ด้วยเหตุนี้รัฐจึงได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 เพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว โดยเรียกการกระทำในลักษณะที่เป็นแชร์ลูกโซ่ว่า "การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน" และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2534 โดยเพิ่มนิยามความหมายของคำว่า "กู้ยืมเงิน" ให้มีความหมายรวมถึงการหาสมาชิกด้วย ซึ่งพระราชกำหนดฯ ดังกล่าว ได้เพิ่มสาระสำคัญโดยกำหนดองค์ประกอบความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา 4 โดยให้มีขอบเขตการบังคับใช้กับกิจการที่มีลักษณะเป็นการ กู้ยืมเงิน โดยการ โฆษณา หรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน หรือกระทำการใด ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป และ ผู้กู้ยืมเงินจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุด ที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ในขณะนั้น และได้นำเงินดังกล่าวมาจ่ายหมุนเวียนเป็นผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมนั้น หรือรู้หรือควรรู้ว่าตนไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ นอกจากนี้ยังกำหนดนิยามของคำว่า "กู้ยืมเงิน" มาตรา 3 อันเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 4 โดยให้หมายความว่า รับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตร หรือสิ่งอื่นใด การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าร่วมลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในลักษณะอื่นใด โดยผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเองหรือรับในฐานะตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้กู้ยืมเงินหรือของผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือในฐานะอื่นใดและ ไม่ว่าการรับหรือจ่ายเงิน ทรัพย์สิน ผลประโยชน์อื่นใด หรือผลประโยชน์ตอบแทนนั้นจะกระทำด้วยวิธีการใด ๆ รวมทั้งกำหนดข้อสันนิษฐานความผิด มาตรา 5 สำหรับกิจการบางอย่างที่อาจพัฒนาไปเป็นการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่ได้ โดยให้สันนิษฐานว่าบุคคลใดที่กระทำการเข้าลักษณะตามมาตรา 5 ให้ถือว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วยกิจการในลักษณะ ดังกล่าวได้แก่การกู้ยืมเงินที่มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีการใด ๆ หรือดำเนินการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ หรือจัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่างๆ หรือจัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน หรือได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคน และมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไปโดยกิจการดังกล่าวได้มีการ จ่าย หรือ โฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้กู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตรา

ดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ในขณะนั้นหรือไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) แห่งพระราชกำหนดฯ

(1) ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน (มาตรา 7) โดยในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดตามพระราชกำหนดฯ ให้มีอำนาจในการออกหนังสือเรียกเพื่อมาไต่สวนหรือมาให้ถ้อยคำ (มาตรา 7 (1) หรือการสั่งให้บุคคลนั้นรายงานสภาพกิจการตลอดจนสินทรัพย์และหนี้สิน (มาตรา 7 (2) หรือ การสั่งให้บุคคลนั้นนำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับการ กู้ยืมเงินมาตรวจสอบ (มาตรา 7(3) หรือสามารถเข้าไปตรวจสอบหรือค้นได้ (มาตรา 7 (4)) รวมทั้งให้มีอำนาจในการยึดเอกสารต่าง ๆ เพื่อมาตรวจสอบได้

(2) ให้อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน (มาตรา 8) เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงิน หากพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้กู้ยืมเงินผู้ใดที่ตกเป็นผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิดตามพระราชกำหนดฯ มีหนี้สินสิ้นพันตัวตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลายหรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สิน

(3) ให้อำนาจพนักงานในการฟ้องคดีอาญาและเรียกเงินต้นคืน รวมทั้งผลประโยชน์ตอบแทนโดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินที่ร้องขอ (มาตรา 9)

(4) ให้อำนาจพนักงานอัยการดำเนินการฟ้องคดีล้มละลายแก่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 โดยไม่ต้องคำนึงว่ามีการยื่นฟ้องคดีอาญาไปแล้วหรือยัง และ ไม่ต้องคำนึงว่าผู้ให้กู้ยืมร้องขอมาแล้วหรือไม่ (มาตรา 10) (5) กำหนดโทษสำหรับบุคคลใดที่กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 (มาตรา 12) โทษสำหรับบุคคลที่ขัดขวางไม่ปฏิบัติ หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปตรวจสอบหรือค้น หรือทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน (มาตรา 13) โทษสำหรับบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) (มาตรา 14) รวมทั้งกำหนดโทษไว้สำหรับกรรมการหรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ในกรณีนิติบุคคลกระทำความผิดด้วย (มาตรา 15)

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีข้อขัดข้องบางประการในการบังคับใช้กับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบที่เกิดขึ้นในปัจจุบันดังต่อไปนี้

ปัญหาด้านกฎหมาย

1) ปัญหาการวินิจฉัยองค์ประกอบความผิด จากการศึกษาพบว่าการศึกษาความลักษณะของการดำเนินการธุรกิจแชร์ลูกโซ่ให้เข้าตามความหมายของคำว่า "กู้ยืมเงิน" และ"ผลประโยชน์ตอบแทน" ตามนิยามในมาตรา 3 แห่งพระราชกำหนดฯ นี้ อาจจะเกิดขึ้นได้กับการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่รูปแบบใหม่ ๆ ที่อาศัยช่องว่างของกฎหมายในการหลีกเลี่ยงความผิด เช่น ในกรณีแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบของธุรกิจการเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ที่ผู้ประกอบการมิได้รับว่าตนจะจ่ายผลประโยชน์ให้ แต่ผู้ลงทุนต้องแสวงหาผลประโยชน์เอง และไม่ชัดเจนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวมาจากการกู้ยืมเงินหรือไม่

2) ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย เนื่องจากระเบียบกระทรวงการคลังที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพระราชกำหนดฯ บางประการยังไม่สอดคล้องกับทางปฏิบัติในปัจจุบัน

3) ปัญหาการวินิจฉัยความผิดในมาตรา 5 และมาตรา 14 เรื่องการ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) ปัญหาในเรื่องบทกำหนดโทษ ในเรื่องของมาตรการลงโทษกรณีนิติบุคคลกระทำความผิด และความไม่สอดคล้องกันของบทบัญญัติในมาตรา 12 และมาตรา 14 เรื่องโทษสำหรับนิติบุคคลและสภาพบังคับที่ใช้ได้จริง และอัตราโทษปรับที่ใช้บังคับดำเนินไป เมื่อเทียบกับ

5) ปัญหาความครอบคลุมของกฎหมาย ทำให้กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ไม่ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กอปรกับกฎหมายที่ออกมาไม่สามารถครอบคลุมลักษณะการกระทำธุรกิจแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบใหม่ๆ ได้ทั้งหมดประเด็นในเรื่องจัดการทรัพย์สินตามพระราชกำหนดฯ กับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่มีความขัดแย้งกันในตัวของบทบัญญัติ เนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ทรัพย์สินที่ทำการยึดอาชญากรรมมาเป็นของแผ่นดิน

โดยเจ้าของมีสิทธิร้องขอคืนทรัพย์สินได้ แต่ตามพระราชกำหนดฯ ได้กำหนดให้นำทรัพย์สินมาเปลี่ยนให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งจะมีปัญหาในทางปฏิบัติเฉพาะกรณีทรัพย์สินที่เป็นตัวเงิน เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวเมื่อได้ตกเป็นของผู้ใดแล้วก็จะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้นั้น การจะร้องขอคืนทรัพย์สินจึงเป็นการยากในการนำสืบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะความผิดทางเศรษฐกิจประเภทนี้การหลอกลวงมีระยะเวลานาน มีการรับและจ่ายผลประโยชน์อยู่ตลอดเวลา

ปัญหาการดำเนินคดี

1) ปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นปัญหาที่พบมากที่สุดคดีประเภทนี้ ในการรวบรวมพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุมีประเด็นปัญหาดังนี้

(1) ปัญหาด้านความร่วมมือจากประชาชนผู้เสียหาย เนื่องจากผู้เสียหายมักกลัวว่าตนจะไม่ได้เงินต้นและรับผลประโยชน์ของตนคืนจากการร่วมลงทุนในธุรกิจแชร์ลูกโซ่ จึงไม่ให้ความร่วมมือด้านข้อมูลต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ กอปรกับตัวผู้เสียหายเองก็อาจเป็นผู้กระทำความผิดด้วยในกรณีที่เป็นธุรกิจที่เน้นการหาสมาชิก จึงไม่กล้าเข้าแจ้งความต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพราะกลัวว่าตนจะตกอยู่ในข่ายของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดด้วย

(2) คดีประเภทนี้เกี่ยวข้องกับเอกสารจำนวนมาก โดยเฉพาะเอกสารทางบัญชีต้องใช้เวลาในการตรวจสอบพิสูจน์ ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า และในความผิดประเภทนี้พยานเอกสารที่สำคัญ ๆ จะอยู่ในความครอบครองของผู้เสียหาย การเคลื่อนย้ายและทำลายเอกสารจึงสามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว

(3) มีการใช้เทคโนโลยีทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการกระทำความผิดมากขึ้นเช่น อาจมีการโฆษณาประกาศ ชักชวน หรือหาสมาชิกทางอินเทอร์เน็ต การสมัครสมาชิกผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) หรือโทรสาร (fax) ซึ่งจะมีปัญหาเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานประเภทนี้และปัญหาเรื่องเอกสารต้นฉบับ

(4) ปัจจุบันผู้กระทำความผิดมักเช่าสถานที่และเครื่องใช้สำนักงาน เพื่อเปิดดำเนินการเป็นการชั่วคราว เมื่อหลอกลวงผู้เสียหายได้จำนวนหนึ่งก็จะปิดกิจการหนีไป เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นและได้ยึด

หรืออายัดทรัพย์สินไป เจ้าของทรัพย์สินที่ให้เช่าโดยสุจริตสามารถร้องขอคืนทรัพย์สินได้ ทำให้กองทรัพย์สินที่ต้องเฉลี่ยคืนแก่ผู้เสียหายลดน้อย ลงไป

2) ปัญหาเรื่องการบริหารและการจัดการทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดมาได้ เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีระเบียบออกมาเป็นแนวปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว การจะดำเนินการต่อทรัพย์สินบางประเภทต้องขออนุญาตต่อศาลที่พิจารณาเพื่อขอจัดการกับทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ยึดหรืออายัดไว้ ทำให้การดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าวยุ่งยากและล่าช้า ทำให้เกิดความเสียหายได้และรัฐอาจต้องเสียบประมาณบางส่วนไปโดยไม่จำเป็น

ปัญหาด้านพนักงานเจ้าหน้าที่

1) ปัญหาด้านความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านการดำเนินคดีทางเศรษฐกิจซึ่งจะต้องใช้ความรู้และประสบการณ์กระทำด้วยความรอบคอบและรัดกุม และความรู้ด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น การบัญชี ภาษาอังกฤษ ซึ่งจำเป็นอย่างมากในการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2) ปัญหาความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีมาตรา 3 ได้กำหนดข้อจำกัดการใช้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน ตาม (1) (2) หรือ (3) ว่าต้องมีการแจ้งล่วงหน้าต่อบุคคลนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ทำให้ผู้กระทำความผิดอาจชักย้าย หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารได้ รวมทั้งมีโอกาหาช่องทางในการหลบหลีกให้พ้นจากการตรวจค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

3) ปัญหาในการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานตามมาตรา 7 และมาตรา 8 กล่าวคือ ในมาตรา 7 ได้ให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจอย่างเด็ดขาดในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยให้อำนาจในการออกหนังสือเรียกบุคคลนั้นมาให้ถ้อยคำ การสั่งให้รายงานสภาพกิจการ การสั่งให้นำเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบและให้อำนาจ ในการเข้าไปต้นและตรวจสอบ รวมทั้งยึดเอกสารต่าง ๆ มาตรวจสอบได้ และในมาตรา 8 ให้อำนาจการใช้ดุลพินิจในกรณีที่มีเชื่อว่า ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดมีหนี้สินพันตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย ให้อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นไว้ เพื่อกู้คุ้มครองประโยชน์ของประชาชน จะเห็นว่าการ ใช้อำนาจดังกล่าวอาจไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญได้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ใช้วิจารณญาณในการ ใช้อดุลพินิจดังกล่าว หรือใช้อดุลพินิจตามอำเภอใจหรือใช้อดุลพินิจโดยไม่สุจริต

ปัญหาประชาชนขาดความรู้ความสนใจในภัยอันตรายจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

สืบเนื่องมาจากลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ไม่มีความรุนแรงที่เห็นได้ชัดเจนเหมือนอาชญากรรมธรรมดา ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องไกลตัว จึงไม่ให้ความสนใจและ ไม่มีความตื่นตัวในการติดตามความเคลื่อนไหวของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบใหม่ๆที่มีการใช้ธุรกิจต่าง ๆ บังหน้า ทำให้หลงตกเป็นเหยื่อได้ง่าย ประกอบกับประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ อีกทั้งพวกเขาล่าอาชกรยังใช้กลอุบายอย่าง

จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดคดีแชร์ลูกโซ่ ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อบกพร่องของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากปัญหา และอุปสรรคดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ต่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทแชร์ลูกโซ่ นั้นยังไม่มีคามเพียงพอเพราะการดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นการปราบปรามอาชญากรรมที่ปลายน้ำ คือ เมื่อเกิดความเสียหายไปแล้วจึงจะสามารถดำเนินการทางกฎหมายต่อไปได้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ามีความเน้นซ้ำ และส่งผลให้ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเป็นวงกว้าง แตรัฐจะต้องเสริมบทบาทในการป้องกันอาชญากรรม เข้าร่วมด้วย กล่าวคือ ทั้งป้องกันและปราบปราม

ประเด็นมาตรการในการยับยั้งป้องกัน จะต้องมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนให้ประชาชนให้เกิดการรับรู้รับทราบถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะทราบถึงกลโกง วิธีการในการหลอกลวงรูปแบบต่างๆ โดยใช้การสื่อสาร ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ ไม่ซับซ้อน มีการประชาสัมพันธ์ และเตือนภัยอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยเปิดเผยรายชื่อ รูปแบบ วิธีการสถานที่ตั้ง ของแชร์ลูกโซ่ที่ได้รับการยืนยันแล้วว่า ได้มีการกระทำความผิดจริง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และเตือนไปถึงกลุ่มอาชญากรที่กำลังจ้องหาช่องโหว่ของกฎหมายให้ตระหนักว่า หากเข้ามาใช้วิธีการหลอกลวงประชาชนก็จะต้องถูกนำเรื่องราวสู่สาธารณะด้วย

ประเด็นให้มีการจัดตั้ง หรือ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง หรือ ตรากฎหมายเพื่อให้อำนาจแก่องค์กรใดองค์กรหนึ่งที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่ ในลักษณะเดียวกันกับ คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐอเมริกา หรือ The Federal Trade Commission – FTC ที่ประกอบด้วยคณะกรรมการที่มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี และรับรองโดยสภาสูงจำนวน 5 คน ซึ่งใน 5 คนนี้ จำนวนไม่เกิน 3 คน จะต้องมาจากสมาชิกของพรรคการเมืองต่างพรรคกัน โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญก็คือ จะต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจการประกอบอาชีพ และการรับจ้างใดๆ คณะกรรมการฯ คณะนี้มีลักษณะเป็นองค์กรกึ่งฝ่ายนิติบัญญัติ และกึ่งฝ่ายตุลาการ มีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร เป็นกึ่งฝ่ายนิติบัญญัตินั้นเพราะว่า คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ มีอำนาจในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติตาม และในลักษณะกึ่งฝ่ายตุลาการเพราะคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐอเมริกานั้น มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจว่า การกระทำใดเป็นความผิดต่อกฎระเบียบ หรือ ข้อบังคับที่คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐอเมริกามีบัญญัติขึ้น โดยดุลยพินิจดังกล่าวเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารอื่นๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐอเมริกา กรรมการทุกคนต้องมาประชุมจึงจะครบองค์ประชุม การลงมติจะใช้เสียงข้างมาก คือ 3 ใน 5

หากประเทศไทยมีการจัดตั้งองค์กรเช่นว่านี้ขึ้นมา ก็จะมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการสอดส่องด้วยตนเอง หรือ รับเรื่องราวร้องทุกข์ เกี่ยวกับกิจกรรมที่มีลักษณะเข้าข่ายการปฏิบัติไม่เป็นธรรม (Unfair Acts or Practices) และการปฏิบัติที่เป็นการหลอกลวง (Deceptive Act or Practices) หากเห็นว่ากิจกรรมใดเข้าข่ายก็

จะต้องใช้อำนาจกึ่งตุลาการในการดำเนินการก็ให้สามารถกระทำได้ โดยการระงับ ยับยั้ง หยุด กิจกรรมดังกล่าว และหากเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่เข้าข่ายการหลอกลวง หรือ ไม่เป็นธรรม ก็ให้สามารถมีคำสั่งในการริบทรัพย์ อาัยทรัพย์ ปรับ และเยียวยาผู้เสียหาย โดยเป็นขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติได้เลยโดยไม่ต้องถึงกับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งอำนาจในรูปแบบกึ่งตุลาการนี้จะเป็นวิธีการตัดไฟตั้งแต่ต้นลม คือ ไม่ต้องรอให้มีผู้เสียหาย ไม่ต้องรอให้เกิดความเสียหาย ก็สามารถเข้ามาดำเนินการยับยั้งป้องกันได้เลย และหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่ากิจกรรมใดเข้าข่ายที่จะเป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือ แชร่ลูกโซ่ นั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ซับซ้อน แต่ต้องมีความชัดเจน สามารถตอบได้ว่าเหตุใดกิจกรรมดังกล่าวจะต้องถูกยับยั้งป้องกัน เพราะโดยหลักแล้วตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไป หรือ ตามรัฐธรรมนูญเอง ก็ได้ให้สิทธิไว้ว่าบุคคลนั้นจะถูกลงโทษก็ต่อเมื่อได้กระทำความผิด “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ” ซึ่งเป็นหลักใหญ่ที่กระบวนการยุติธรรมจะต้องยึดถือปฏิบัติ แต่องค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อยับยั้งป้องกันนี้ อาศัยหลักการการแทรกแซงโดยรัฐ การยอมเสียสิทธิบางประการ หลักประโยชน์สาธารณะ และไม่ถึงกับเป็นองค์กรที่วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับโทษทางอาญา ซึ่งหากพยานหลักฐานทราบว่ามีการกระทำความผิดอาญาด้วย ก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

ประเด็นเกี่ยวกับมาตรการในการปราบปราม กำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน กำหนดแนวปฏิบัติให้มีความทันสมัย รวดเร็ว และเท่าทันอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ รวมถึงกำหนดให้มีการบูรณาการร่วมกัน โดยการแบ่งแยกหน้าที่ ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้ชัดเจน ไม่ให้เกิดความสับสน และโยนกันไปมาระหว่างหน่วยงาน

ประเด็นอัตราโทษที่ไม่มีความเหมาะสม ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอัตราโทษปรับ ที่ยังไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้น โดยพิจารณาจากความเหมาะสมตามฐานะการเงินของผู้กระทำความผิด โดยใช้โทษปรับตามหลักการปรับเชิงลงโทษ เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่มีอัตราขั้นสูง และปรับในอัตราที่ใกล้เคียงกันกับความผิดที่ได้กระทำลง

ประเด็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามแชร์ลูกโซ่ ให้องค์กร หรือ คณะกรรมการที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่มีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ยึด หรือ อาัยไว้เพื่อเป็นการลดขั้นตอนยุ่งยากและล่าช้าทั้งในชั้นระหว่างอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ และในชั้นหลังมีคำพิพากษา โดยกำหนดให้จัดการทรัพย์สินนั้นให้เป็นประโยชน์แก่สาธารณะและเฉลี่ยทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาในความเสียหายได้เร็วยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

พลตำรวจตรีชาย เสวิกุล. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551.

วีระพงษ์ บุญโยภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชนโสทร วณิชเสถียร

และเสริม ปุณณะหิตานนท์. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีและ

ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยเกษม.

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร

: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง กลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ. คู่มือพนักงาน

เจ้าหน้าที่ ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

และพระราชบัญญัติการ เล่นแชร์ พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการคลัง,

2548.

อัมมพ ชูบารุง และอุนิษา เลิศโตมีสกุล. อาชญากรรมและอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ประเสริฐ เมฆมณี. ทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัทมการพิมพ์, 2523.

บทความในวารสาร

ชนิสรา คำคำ. “ปิดช่องโหว่ คดีแชร์ลูกโซ่.” กรุงเทพธุรกิจ (2565)

ปิยะศิริ วัฒนวารการ. “จับสังเกต ก่อนตกเป็นเหยื่อ แชร์ลูกโซ่.” วารสารยุติธรรม ปีที่ 21

ฉบับที่ 1. (2564).

สมคิด เลิศไพฑูรย์. หลักความเสมอภาค. วารสารนิติศาสตร์, 30(มิถุนายน 2543)

บัญญัติ วิสุทธีมรรค. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.” วารสารอัยการ 13 148 หน้า 14

วิทยานิพนธ์

จุฬาลักษณ์ ถ้วยทอง , คลญา ศรีประโคน “กระบวนการเข้าสู่ธุรกิจแชร์ลูกโซ่.” วิทยานิพนธ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555

ณินันท์ อีสรางกูร ณ อยุธยา. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการลงโทษทางอาญาที่

เหมาะสม.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สายฝน รัตนภิรมย์. “นโยบายรัฐในการควบคุมอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่แฝงในธุรกิจขายตรง.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.

คุษฎีนิพนธ์

พงษ์ศิริ ตาอินทร์. “การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาแชร์ลูกโซ่ในธุรกิจเงินร่วมลงทุนข้ามชาติ.” คุษฎีนิพนธ์ปริญญาคุฎีบัณฑิตสาขาอาชญา
วิทยา และการบริหารงานยุติธรรม, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2562

เอกสารอื่นๆ

จรัญ โฆษณานันท์. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย. คณะนิติศาสตร์
สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
กระทรวงการคลัง. รู้เท่าทันการเงินนอกระบบ. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงการคลัง, 2562.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ประมวลกฎหมายอาญา
พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547
พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527
พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ.2534
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2546